9/2026, Št. 126

AKROPOLITANEC

ZA BOLJŠEGA ČLOVEKA IN BOLJŠI SVET

Archaia Olympia

Mitološki vidik Olimpijskih iger

Akropolitanske športne igre v Olimpiji

FILOZOFIJA

KULTURA

PROSTOVOLJSTVO

www.akropola.org

AKROPOLITANEC

SEPTEMBER 2026 | ŠT. 126

NOVA AKROPOLA | kulturno društvo
www.akropola.org

Wolfova 8, 1000 Ljubljana
031 242 824
info@akropola.org

Tyrševa 7, 2000 Maribor
040 709 955
maribor@akropola.org

Odpiralni čas:
ponedeljek–četrtek 18.00–22.00

Ime revije: *Akropolitanec*
Založnik: Kulturno društvo Nova Akropola, Wolfova 8, Ljubljana
Odgovorni urednik: Stjepan Palajsa
Uredništvo: Andrej Praček, *urednik*, Nija Androjna, *grafično oblikovanje*, Barbara Krasnik, *prevodi*
Leto, mesec in številka izdaje: september 2026, št. 126, mesečnik
Kontaktni podatki:
akropolitanec@akropola.org
ISSN 3023-9486

V TEJ ŠTEVILKI:

• ARHEOLOGIJA: ARCHAIA OLYMPIA 5
• MITOLOGIJA : MITOLOŠKI VIDIK OLIMPIJSKIH IGER 10
• AKTUALNO: AKROPOLITANSKE ŠPORTNE IGRE V OLIMPIJI 13
• ZGODBA: KOMU VERJETI? 17

BESEDA UREDNIKA

Vsaka štiri leta olimpijske igre pritegnejo pozornost milijonov ljudi po vsem svetu. Pred zasloni se zberejo ljudje različnih narodov in kultur, da bi spremljali športnike, ki v prizadevanju za zmago dosegajo meje človeških zmožnosti. Ob njihovih dosežkih občudujemo izjemno telesno pripravljenost, vztrajnost in sposobnost preseganja lastnih omejitev.

Toda kaj nas v resnici tako privlači? So to rekordi, medalje in veličastni prizori zmagoslavja? Ali se za vsem tem skriva nekaj globljega, nekaj, kar nagovarja človeka ne glede na to, ali je sam športnik ali zgolj opazovalec?

Za vsakim velikim športnim dosežkom stoji človek, ki je moral najprej izbojevati številne nevidne bitke. Premagovati je moral utrujenost, dvome, strah pred neuspehom in skušnjavo, da bi odnehal. Njegov rezultat je viden in merljiv, toda notranje prizadevanje, iz katerega je zrasel, ostaja očem skrito.

Prav v tem se razkriva ena največjih vrednosti športa. Vztrajna vadba ne razvija le telesnih sposobnosti, temveč lahko krepi tudi človekovo voljo, disciplino, pogum in zaupanje v lastne zmožnosti. Športnik se uči, da pot do cilja zahteva odrekanje, da so ovire sestavni del napredka in da se resnična moč pogosto pokaže prav takrat, ko bi bilo najlažje odnehati.

Zmaga nad nasprotnikom je nedvomno velik dosežek. Toda obstaja še drugačna, notranja zmaga, ki je ne moremo izmeriti s štoparico ali izraziti s številom osvojenih medalj. To je zmaga nad lastnimi slabostmi, nad strahom, malodušjem in nezmožnostjo vztrajanja. Športnik lahko izgubi tekmo, a kljub temu doseže veliko osebno zmago. Lahko pa osvoji zlato medaljo, ne da bi mu uspelo premagati lastno oholost ali druge značajske slabosti.

Zunanja zmaga prinaša priznanje drugih, notranja pa človeku daje nekaj trajnejšega: samospoštovanje, ki izhaja iz zavesti, da je zmogel preseči samega sebe.

Tisti, ki so se kdaj resneje ukvarjali s športom, dobro poznajo to izkušnjo. Zato v velikih športnikih ne občudujemo le njihovih rezultatov, temveč tudi lastnosti, ki so jim omogočile, da so jih dosegli. Njihova vztrajnost, pogum in odločnost lahko postanejo zgled ter navdih novim generacijam. V njihovih dosežkih prepoznavamo tudi lastne možnosti in slutimo, česa vsega bi bil človek sposoben, če bi znal svoje moči usmeriti proti izbranemu cilju.

Prav ta sposobnost športa, da v človeku prebuja težnjo po odličnosti, je ena izmed najdragocenejših sestavin olimpijskega duha.

Toda priljubljenost olimpijskih iger, ki lahko povezujejo ljudi z vsega sveta, pritegne tudi številne druge interese. Kjer se zbere pozornost milijonov, se pojavijo

gospodarske, medijske, politične in druge priložnosti. Te lahko prispevajo k razvoju in dostopnosti športa, lahko pa tudi zasenčijo njegov prvotni namen. Nevarnost nastopi, ko postanejo dobiček, prestiž in zunanji blišč pomembnejši od športne odličnosti, poštenega tekmovanja in vzgojnega pomena iger.

Tako se lahko zgodi, da ob vsej veličastnosti olimpijskega spektakla izgubimo izpred oči prav tisto, zaradi česar nas športni dosežki tako globoko nagovarjajo.

Da bi ponovno odkrili srce olimpijskih iger, se je zato vredno vrniti k njihovim koreninam.

V antični Grčiji šport ni bil zgolj sredstvo za razvijanje telesne moči in spretnosti. Bil je tudi pomemben del vzgoje, v kateri sta se telesna in notranja odličnost lahko medsebojno dopolnjevali. Športna tekmovanja so bila vpeta v versko in kulturno življenje, prizadevanje za zmago pa je bilo povezano z ideali poguma, časti, vztrajnosti in odličnosti. Šport je tako lahko postal eno izmed sredstev za oblikovanje celovitega človeka.

V tej povezavi med telesno in notranjo odličnostjo lahko prepoznamo tudi globlji, filozofski pomen olimpijskih iger.

Športnikova prizadevanja namreč na simbolen način odražajo boj, ki ga v sebi bije vsak človek. V nas se srečujejo različne težnje: ene nas vodijo k udobju, pasivnosti in zadovoljevanju trenutnih želja, druge pa nas spodbujajo k prizadevanju, samodisciplini in uresničevanju višjih ciljev. Človek se mora zato vedno znova odločati, katerim vzgibom bo sledil in katerim bo dopustil, da obvladujejo njegovo življenje.

V simbolnem, mitološkem jeziku bi lahko ta notranji boj opisali kot prizadevanje, da bi človekova zavestna, višja narava prevladala nad njegovimi slepimi vzgibi – kot zmago božanskega nad titanskim v njem.

Olimpijski ideal tako presega zgolj urjenje telesa. Telesni napor postane sredstvo, s katerim se človek uči zavestno usmerjati svoje moči, obvladovati samega sebe in razvijati lastnosti, ki jih potrebuje tudi zunaj športnega prizorišča.

Takšen pogled na šport odpira možnost, da se prizadevanje posameznika za odličnost prenese tudi na širšo skupnost. Kjer ljudje razvijajo vztrajnost, pogum, samodisciplino, poštenost in spoštovanje drugih, se krepijo tudi temelji njihovega skupnega življenja. V tem smislu lahko šport postane pomembna vzgojna sila, ki ne oblikuje le sposobnejših športnikov, temveč tudi zrelejše in odgovornejše ljudi.

Ideja o povezovanju telesne odličnosti in vzgoje človeka je skozi zgodovino doživljala različne preobrazbe. Pomembno mesto v njenem sodobnem razvoju ima francoski pedagog Pierre de Coubertin, eden najpomembnejših pobudnikov obnove olimpijskih iger. V športu je prepoznal sredstvo za oblikovanje značaja, razvijanje samodiscipline in medsebojnega spoštovanja ter povezovanje ljudi različnih narodov. Njegova prizadevanja so pripomogla k temu, da je olimpijski ideal v sodobnem svetu ponovno zaživel.

Toda olimpizma ni mogoče ohraniti zgolj z organiziranjem tekmovanj, podeljevanjem medalj in slovesnim obujanjem zgodovinskega izročila. Njegova resnična vrednost se razkriva šele takrat, ko šport ponovno postane sredstvo za človekov razvoj.

Zato ohranjanje olimpijskega duha ni le naloga velikih športnih organizacij, temveč tudi vsakega posameznika, ki v športu prepoznava priložnost za preseganje lastnih omejitev. Ta duh živi povsod, kjer človek zavestno premaguje svoje slabosti, vztraja ob težavah, spoštuje nasprotnika in si prizadeva razvijati svoje sposobnosti.

Navsezadnje ni treba, da smo olimpijski prvaki, da bi razumeli in uresničevali olimpijski ideal. Vsak izmed nas ima svoje tekmovališče, svoje ovire in svoje bitke, v katerih lahko preizkuša moč lastne volje.

Morda je prav to resnično srce olimpijskih iger: spoznanje, da se največje zmage ne odvijajo vedno pred očmi sveta in da zanje ne prejmemo nujno medalje. Da človekova veličina ni le v tem, kar je sposoben doseči, temveč tudi v tem, kakšen človek postaja na poti do svojega cilja.

Andrej Praček, *urednik*

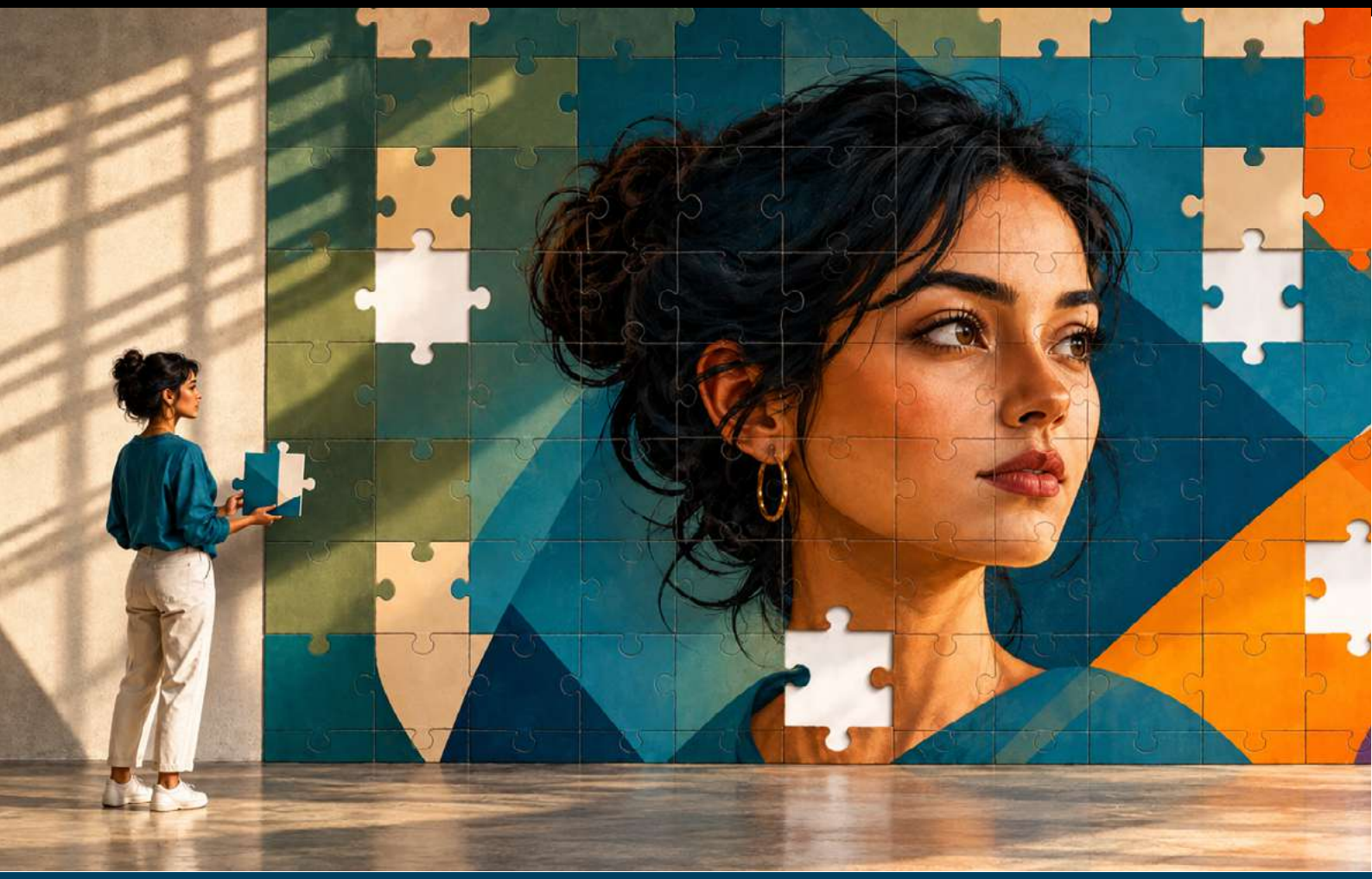

Tečaj praktične filozofije

SPOZNAJ SAMEGA SEBE

8. oktober 2026 ob 18.00 – Tyrševa 7, Maribor

19. oktober 2026 ob 18.00 – Wolfova 8, Ljubljana

6., 13. in 20. oktober 2026 od 18h do 21h
Wolfova 8, Ljubljana

ARCHAIA OLYMPIA

VESNA PERHAT

Olimpija je danes mestece z nekaj več kot tisoč prebivalci na Peloponezu v Grčiji. Kljub svojemu imenu ni niti blizu Olimpa, kjer je po grški religiji živelo dvanajst Olimpijcev, glavnih grških bogov.

Tik ob sodobnem mestu najdemo arheološke ostanke antične Olimpije, največjega antičnega svetišča grškega sveta, posvečenega vrhovnemu bogu Zevsu. To je bil kraj, kjer so od 8. stoletja pred našim štetjem do konca 4. stoletja vsaka štiri leta potekala tekmovanja v njegovo čast – olimpijske igre.

Za razliko od velikega Apolonovega svetišča in preročišča v Delfih je imelo Zevsovo svetišče drugačen pomen. Med igrami je predstavljalo kraj sprave za vso Helado. To je bil čas premirja in počitka, ko so iskali rešitve konfliktov med posameznimi mestnimi državami.

Arheološke najdbe v grobnicah in naseljih iz mikenskega obdobja pričajo, da so tam že v 11. stoletju pred našim štetjem obstajali kulti lokalnih junakov in da so častili pomembna ženska božanstva, kot sta Gaja in Temida. Olimpija je šele kasneje postala Zevsovo svetišče.

Konec 4. stoletja so bile igre prepovedane in svetišče zapuščeno. Dva potresa sta uničila nekatere stavbe, poplave rek Kladej in Alfej pa so počasi zakopale starodavno Olimpijo v usedline.

Prve resne raziskave so se začele v prvi polovici 18. stoletja, vendar pa so šele ciljno usmerjena arheološka izkopavanja konec 19. stoletja odkrila neverjetne spomenike. To je bil šele začetek velike arheološke pustolovščine, ki še vedno traja.

OSTANKI ZEVSOVEGA TEMPLJA V OLIMPIJI

Archaia Olympia

Pod plastmi peska in mulja, debelimi od pet do osem metrov, so poleg arhitekturnih spomenikov in stadiona izkopali približno sto trideset kipov. Med njimi je najdragocenejši Praksitelov Hermes z dojenčkom Dionizom. To je njegov edini ohranjeni original in tudi najbolj popolna grška marmorna skulptura nasploh, na kateri so ohranjene celo sledi originalne barve. Tu so tudi Peonijeva Nika, kiparski okraski iz Zevsovega templja in številne druge manjše najdbe.

Osrednji del svetišča je sveti gaj Altis, obzidano območje, znotraj katerega so se nahajale najstarejše in najpomembnejše zgradbe antične Olimpije. Tam sta stala veličasten tempelj boga Zevsa in tempelj boginje Here, zgrajen okoli leta 600 pr. n. št. na ostankih starejšega lesenega templja, ki ga je podrobno opisal Pavzanij.

Del friza Zevsovega templja je bil okrašen z reliefi, ki predstavljajo junaška dejanja Herakleja, največjega grškega junaka, sina Zevsa in Alkmene. Prikazano je, kako je Herakleju s številnimi preizkušnjami, pogumom in modrostjo uspelo opraviti dvanajst nalog in si priboriti nesmrtnost. Simbolično nam ti reliefi pripovedujejo o moči, žrtvovanju in vrlinah grškega ljudstva.

V templju je stal ogromen kip olimpijskega Zevsa v sedečem položaju, izdelan iz slonovine in ebenovine, bogato okrašen z zlatom in dragimi kamni. Ta mojstrovina slavnega Fidija je bila uvrščena na seznam sedmih čudes antičnega sveta, ki ga je sestavil Antipater Sidonski med letoma 150 in 120 pr. n. št. Dragoceni kip je izginil, najdena pa ni bila niti ena njegova kopija. Njegov videz in veličastnost sta nam znana iz upodobitev na kovancih in opisov sodobnikov (Pavzanij, Cicero). Bilo je zadnje in verjetno največje Fidijevo delo.

UMETNIŠKA UPODOBITEV ZEVSOVEGA KIPA V TEMPLJU V OLIMPIJI

FIDIJEVA DELAVNICA V OLIMPIJI (V REKONSTRUKCIJI)

Tik ob templju, a zunaj samega Altisa, je bila Fidijeva delavnica (odkrita med izkopavanji leta 1950), kjer so našli kiparjeva orodja ter majhne predmete in matrice, uporabljene pri izdelavi in okraševanju kipa. V Olimpiji je bilo več kot sedemsto šestdeset pomembnih zgradb, po Pavzaniju, kar sedemdeset templjev ter zakladnice, oltarji in kipi, posvečeni številnim božanstvom.

Grška mesta, ki so redno sodelovala na igrah, so tekmovala v gradnji veličastnih zakladnic, v katerih so shranjevali zaobljubljena darila in spomenike v spomin na vojaške uspehe (npr. zmaga nad Perzijci) in drugo.

Olimpijske igre

Po zgodovinskih virih so bile prve olimpijske igre leta 776 pr. n. št., ko sta eliški kralj Ifit in špartanski kralj Likurg sklenila sveti mir. Od tega leta naprej so se vodili seznami zmagovalcev in od takrat naprej se je začelo grško štetje časa po olimpijadah, ki so potekale vsaka štiri leta od junija do septembra. Vendar so igre šele leta 676 pr. n. št. dobile panhelenski značaj, v 6. in 5. stoletju pr. n. št. pa so dosegle svoj največji razcvet.

Mitološka zgodovina olimpijskih iger nakazuje, da so te dejansko nastale veliko prej v preteklosti in so bile prekinjene, nato pa spet oživljene. Eden od mitov, ki ga je ovekovečil Pindar, opisuje, kako je Heraklej ustanovil prve olimpijske igre v čast svojega očeta Zevsa. Zgradil je oltarje vsem bogovom in določil dolžino stadiona.

Pindar v svoji Tretji olimpijski odi pripoveduje o Herakljevem potovanju v deželo Hiperborejcev, od koder je prinesel oljko, jo posadil v Olimpiji in določil, da bo nagrada za zmagovalca oljčni venec.

Oljko so mu podarili Hiperborejci,
oni, ki Apolona častijo,
ko jih je zanjo iskreno prosil.
Eno samo oljčno drevo je želel,
da bi ga zasadil v Zevsovem gaju,
da bi med tekmovanji ljudstvo
počivalo v njegovi senci
in da bi njegovo listje
postalo venec zmage.

……..

Osupel je obstal, ko je zagledal drevesa.
V srcu se mu je porodilo sladko hrepenenje,
da bi okoli cilja, ki ga bojni vozovi
v dvanajstih zavojih obkrožajo,
zasadil zelena drevesa.

Sprva so bile to igre in praznovanja le najbližjih sosednjih mest, postopoma pa so se razširila na druga mesta Peloponeza in celotne Helade do najbolj oddaljenih grških kolonij v Pontu, južni Italiji in na Siciliji. Pravico do tekmovanja so imeli le svobodni Grki, ki niso bili obsojeni ali rojeni

STADION V OLIMPIJI

kot sužnji. Kasneje so to pravico dobili Makedonci, nato pa še Rimljani.

Ženskam je bilo pod grožnjo smrti prepovedano sodelovati v igrah, niso jih smele niti gledati. Dostop so imele samo svečenice, Hamine, ki so sedele na oltarju iz belega marmorja nasproti sodnikov in so okronale zmagovalce. Svečenice templja olimpskega Zevsa so smele spremljati tekmovanja, vendar ne na samem stadionu, ampak v njegovi bližini.

VHOD NA STADION V OLIMPIJI

Igre so trajale pet dni. Prvi dan so se darovale žrtve in prisege pred oltarjem in kipom Zevsa prisege (Zevs Horkios). Vsak, ki je prelomil prisego, je moral plačati visoko kazen in je bil trajno izključen iz iger. Tekmovanja so se začela šele drugi dan in nadaljevala tretji in četrti dan. Prva od uvedenih disciplin je bil tek, dolžina proge pa je bila en stadij (197,27 m). Peteroboj in rokoborba sta bila uvedena na 18., boks in pankration (kombinacija boksa in rokoborbe) pa na 23. olimpijskih igrah. Dirka z vozovi je bila uvedena na naslednjih olimpijskih igrah.

Poleg tekmovalcev in gledalcev so se iger redno udeleževali filozofi, zgodovinarji, pesniki in govorniki, ki so v tem dogodku našli izjemno priložnost, da svoje spretnosti delijo z velikim številom ljudi.

METALCA DISKA

Zadnji, peti dan iger je bil posvečen podelitvi nagrad. Zmagovalcem so bile podeljene največje časti. Pred Zevsovim templjem so na razkošni mizi za daritve iz zlata in slonovine razporedili vence iz vej in listov divjih oljk. Darilo za zmago je bil venec iz oljčnih vej, ki so ga položili okoli glav olimpijskih zmagovalcev pred sodniki. To je veljalo za nekaj dragocenejšega od katere koli materialne nagrade. Zmagovalci so nato darovali žrtve olimpijskemu Zevsu. Za Grke ni bilo večje časti kot zmaga na igrah.

Po starodavnem običaju je zmagovalec na večer dneva zmage s prijatelji odšel k Zevsovemu oltarju, da bi se bogu zahvalil za zmago. Če ni imel svoje zmagovalne pesmi, so peli starodavno pesem, za katero verjamejo, da jo je zložil Arhiloh.

Glasi se:

"O, pozdravljen, zmagovalec!
Pozdravljen, gospodar Heraklej,
Ti sam in s teboj Jolaj, dva sta suličarja!"

Če ni bilo posebne glasbe, je zborovodja zavpil:
"O, pozdravljen!"

Zbor je odgovoril:
"Zmagovalec!"

Zmagovalca so slavili tudi v domovini, kjer je prejel bogata darila, se hranil na državne stroške, pogosto pa so mu v čast postavljali tudi kipe.

Zadnje starodavne olimpijske igre so se odvile leta 393 n. št., saj jih je po 1170 letih ukinil rimski cesar Teodozij I.

Sodobne olimpijske igre

Po petnajstih stoletjih so bile igre ponovno vzpostavljene in leta 1896 so potekale v Atenah. Navdih zanje je bila seveda antična Olimpija, kjer je vsak izkopan kamen dobil simboličen pomen, ki je obudil star mit. Prižig olimpijskega ognja v Olimpiji in njegova štafeta z baklo sta bila uvedena leta 1936. Po starogrških običajih se plamen prižge s pomočjo konkavnega ogledala in sončnih žarkov pred Herinim templjem ter nato prenese na prizorišče iger. Čeprav si prizadevajo, da bi baklo s plamenom nosili tekači, se je plamen skozi zgodovino po sili okoliščin prevažal tudi s kolesom, konjem, ladjo in seveda z letalom.

Današnje igre se v marsičem razlikujejo od antičnih. To ni čudno, saj so bile te panhelenske, medtem ko so današnje mednarodne. A ne glede na vse, olimpijski duh, tudi na svetovni ravni, še vedno ohranja nekaj posebej spodbudnega in vzvišenega, kar je mogoče čutiti. Z lovoriko ali medaljo, odo ali državno himno, iskrenim vzklikom ali aplavzom bodo vedno pozdravljeni pravi zmagovalci.

SLOVESNOST PRIŽGA OGNJA V OLIMPIJI PRED OLIMPIIJSKIMI IGRAMI V RIU 2016

MITOLOŠKI VIDIK OLIMPIJSKIH IGER

PACO IGLESIAS

Mit je tradicionalna zgodba ali pripoved, običajno simbolične narave, ki pojasnjuje izvor naravnih pojavov, zgodovinskih dogodkov, verovanj ali kulturnih običajev. Miti pogosto vključujejo bogove, junake in nadnaravna bitja. So način, s katerim so starodavne družbe prenašale dogodke, ki so se ponavljali skozi zgodovino in so vsebovali globoke moralne nauke in psihološke resničnosti.

Mnogi miti obravnavajo univerzalne teme, kot so stvarjenje sveta, življenje po smrti ali izvor ljudi. Pogosto imajo veliko globlji pomen, kot bi nas radi prepričali ortodoksna zgodovina in znanost s svojimi dogmami o tem, kaj je prav in kaj narobe, kaj je res in kaj ne, kaj je zgodovina in kaj zgolj legenda. Miti ne beležijo le fizičnih dejstev, temveč tudi psihološke resničnosti, ki vsebujejo zaklade, skrite pred zgolj materialističnim pogledom.

S tem v mislih bi se rad posvetil mitološkemu izvoru olimpijskih iger v antični Grčiji.

Obstaja vsaj osem mitoloških različic, ki nam pripovedujejo o izvoru olimpijskih iger.

1) Prva pripoveduje o petih Daktilih – mitoloških bitjih, povezanih z magijo, metalurgijo in umetnostjo. Njihovo ime izvira iz grške besede daktylos, kar pomeni prst, saj so se po eni različici mita rodili iz prstov boginje Ree (v drugih izročilih Kibele). Daktili so živeli na gori Ida na Kreti ali v Frigiji. Veljali so za najditelje kovin in izumitelje metalurških tehnik, kot sta taljenje in kovanje. Bilo jih je pet: Heraklej (ne smemo ga zamenjati z istoimenskim junakom), Akmon, Damnamenej, Kelmis in Delas. Vsak od njih je bil odgovoren za en del procesa taljenja in kovanja.

Teh pet Daktilov je veljalo za manjša božanstva ali dajmone – polbožanska bitja, ki so vzbujala spoštovanje in strah. Poleg metalurgije so bili povezani tudi z magijo in iniciacijskimi obredi, zaradi česar so postali ključni liki pri razvoju starodavnih umetnosti in tehnik v obrtniških cehih. Skrbeli so za Zevsa, ko je bil ta še dojenček, da ga Kron ne bi našel. Zato so zapustili Kreto in prispeli v Olimpijo.

Da bi počastili uspešnost svojih prizadevanj, so organizirali tekaško tekmovanje – prvo na tem svetem kraju. Zmagal je Heraklej, ki se je odločil, da bo vsaka štiri leta potekala spominsko tekmovanje, toda ne v njegovem imenu, temveč v čast dojenčka Zevsa.

2) Po drugi različici se je v Olimpiji odvila zadnja bitka Zevsove vojne proti Kronovim Titanom, v kateri je zmagal Zevs. V spomin na to zmago je bil hrib s pogledom na svetišče poimenovan po njem. Nato je bilo odločeno, da bo kraj postal znan kot Olimpija in da bo v spomin na njegovo zmago nad Titani organizirano tekmovanje.

3) Nekaj časa pozneje je v regijo prispel Krečan po imenu Klimen in poustvaril prvo tekmovanje, ki so ga organizirali Daktili. To je zanimivo dejstvo predvsem iz vidika, da pripoveduhe o drugi tradiciji, ki z izvorom iger povezuje Kreto.

4) Elidi je vladal kralj Endimion, ki je imel tri sinove. Ker je vse svoje sinove ljubil enako, ni bil prepričan, katerega naj imenuje za svojega dediča. Predlagal je, da se v Olimpiji pomerijo na dirki, da bi izbrali najboljšega. Zmagovalec tega tekmovanja je bil Epej.

5) Peta različica nam pove, da je svetišče Olimpije nadzoroval kralj Pize, Enomaj. Ta kralj je imel samo eno hčer, Hipodamijo. Obljubil ji je, da jo bo poročil s tistim, ki ga bo premagal na dirki z vozovi. Vendar pa je bil vsak, ki je izgubil, na koncu usmrščen. Mnogi snubci so padli pod Enomajevo sulico, dokler ni v deželo prispel junak Pelop.

Kralj Tantal, Pelopov oče, je užival naklonjenost bogov, ki so ga celo vabili na svoje gostije. Vendar je zagrešil eno največjih grozodejstev v mitologiji. Da bi preizkusil, ali so bogovi resnično vsevedni, se je odločil ubiti svojega sina Pelopa in ga postreči kot hrano na gostiji, na katero je povabil bogove.

Ko so bogovi odkrili zločin, so Pelopa oživili in ga rekonstruirali. Pravijo, da je Demetra, ki jo je zmotila bolečina zaradi izgube hčerke Perzefone, pojedla kos njegove rame, preden se je zavedla, kaj je. Ko so bogovi Pelopa oživili, so manjkajoči del nadomestili s kosom slonovine in mu dali božanski žig.

Kot odrasel je Pelop odpotoval v Pizo, kjer se je zaljubil v Hipodamijo, hči kralja Enomaja. Da bi si pridobil njeno roko, je moral premagati Enomaja na dirki z vozovi – nevarnem izzivu, zaradi katerega je kralj ubil že več snubcev.

Na koncu je junak zmagal in se poročil s princeso. V spomin na svojo zmago je ustanovil prve olimpijske igre. Hipodamija pa je zatem ustanovila Herine ige (posvečene boginji Heri).

Pelop je imel v Olimpiji monumentalno grobnico, kjer so ga častili. Poleg tega je bil bogati pediment velikega Zevsovega templja okrašen s kiparsko skupino, ki prikazuje prizor dirke z vozovi med Pelopom in Enomajem.

6) Obstaja šesta različica o izvoru iger, ki je bila med Grki širše sprejeta. Ta različica je povezana z enim od Heraklejevih podvigov, ko je junak odšel v Elido, da bi očistil hleve kralja Avgija.

Kralj mu je obljubil delež svoje obilne živine v zameno za čiščenje hlevov. Herakleju je uspelo sprati umazanijo iz hlevov tako, da je preusmeril tok rek Alfej in Penej. A ko se je pojavil pred Avgijem, da bi zahteval plačilo, je kralj to zavrnil in trdil, da so reke opravile delo namesto njega. Junak je besen odšel in se kmalu zatem vrnil na čelu velike vojske.

Vojna se je končala v Heraklejevo korist, ta pa je v čast svojemu očetu Zevsu obnovil športna tekmovanja v svetišču Olimpije in v sveti prostor posadil sadiko oljke, ki jo je prinesel iz dežele Hiperborejcev.

7) Sedmi mit pripoveduje, da so igre, ki jih je ustanovil Heraklej, prešle v pozabo in niso bile oživljene, dokler se nekaj generacij pozneje Elejci niso vrnili na Peloponez in si povrnili Elido, kjer je bilo svetišče Olimpije. To je prišlo pod nadzor Oksila, ki je obnovil tekaške dirke v čast Zevsa.

8) Osmo in zadnjo različica lahko uvrstimo med mit in zgodovino. Odvija se nekje med 9. in 8. stoletjem pred našim štetjem. V tem času je Elido prizadela strašna bolezen in njen kralj, Oksilov potomec, po imenu Ifit, je odšel v preročišče v Delfih, da bi izvedel voljo bogov in našel način, kako rešiti državo. Pitija mu je rekla: *"Brani svojo domovino: izogibaj se vojni, skrbi za skupno prijateljstvo s Heleni, medtem ko se tvojim letnim igram doda leto veselja."*

Ifit je to razlagal tako, da bi moral skleniti premirje med Heleni in obnoviti starodavne igre, ki jih je ustanovil Heraklej. Oznanil je tudi, da bo v svetišču Olimpije našel staro oljko, ki jo je zasadil Heraklej sam in je bila tedaj prekrita s pajčevino. Iz vej te oljke, ki se je odtlej imenovala Kalistefanos oz- "tisti z lepim vencem", naj bi izdelali vence, ki bi jih olimpijski zmagovalci nosili kot simbol zmage.

Ifit se je vrnil v Elido, saj je vedel, da bo zelo težko prepričati Grke, naj prenehajo s svojimi nenehnimi spori. Poiskal je pomoč Kleomena iz Pize, mesta, ki je takrat nadzorovalo svetišče v Olimpiji in Likurga iz Šparte, znanega zakonodajalca, ki je dosegel velik ugled zaradi zakonov, ki jih je ustvaril za Lakedemonjane.

Ifitu, Kleomenu in Likurgu ni uspelo le obnoviti olimpijskih iger, temveč so prepričali tudi preostalo Helado, naj med igrami pozabi na nesoglasja in mirno tekmuje za slavo, ki jo je zdaj mogoče doseči brez orožja. V tistem trenutku se je rodila ekeherija ali sveto olimpijsko premirje.

Povzeto in okrajšano po knjigi o olimpijskih igrah Paca Iglesiasa, mednarodnega direktorja šole športa Nove Akropole.

AKROPOLITANSKE ŠPORTNE IGRE V OLIMPIJI

Nova Akropola si prizadeva za vzgojo posameznika in družbe. Eden od načinov, kako svoje filozofske ideale uresničuje v praksi, je tudi šport. V njem prepoznava priložnost za razvijanje vztrajnosti, poguma, discipline, prijateljstva in častne tekmovalnosti. Prav iz povezovanja filozofije in športa se je razvila Šola športa s srcem, ki v sodobnem času obuja in ohranja vrednote antičnega športnega duha.

Zato imajo mednarodne igre prostovoljstva za nas poseben pomen. Letos poleti je Šola športa s srcem Nove Akropole organizirala že tretje tovrstne igre, tokrat v Olimpiji, zibelki antičnih olimpijskih iger. Na tem zgodovinskem prizorišču se je zbralo 858 prostovoljcev iz 24 držav. Slovenci smo se iger udeležili prvič in s šestčlansko ekipo osvojili kar šest medalj. Te sicer niso bile enakomerno porazdeljene med vse člane, vendar smo zaradi medsebojne povezanosti vsako tekmovanje doživljali, kot bi tekmovali sami. Skupaj smo se veselili uspehov, spodbujali drug drugega in z napetostjo spremljali nastope naših sotekmovalcev, nemalokrat vse do finala.

Poseben pečat je igram dala tudi povezava športa, filozofije in umetnosti, ki nas je spomnila na Platonov vzgojni ideal skladnega razvoja človeka. Dneve, polne športnih preizkušenj, so dopolnjevala filozofska predavanja, večere pa glasba in različna umetniška udejstvovanja, ki so pogosto segala pozno v noč. Tako smo lahko na različne načine preizkušali svoje sposobnosti, razvijali ustvarjalnost in poglabljali vezi med seboj.

Sodelovati na mednarodnih igrah, ki se zgledujejo po antičnem olimpijskem idealu, je prav posebna izkušnja. Vsakemu, ki je k tekmovanjem pristopil s srcem, so ponudile priložnost, da se sreča s svojimi močmi in omejitvami, preseže samega sebe ter v drugih ne vidi zgolj tekmecev, temveč tudi prijatelje in sopotnike.

Takšna doživetja je težko prenesti v besede. Morda pa niti ni potrebno. Dovolj je, da se spomnimo, da je lahko tudi šport pot filozofije – pot, na kateri skozi gibanje, napor, tekmovanje in sodelovanje bolje spoznavamo sebe ter razvijamo tisto najboljše v nas.

V nadaljevanju z vami delimo nekaj naših doživetij z letošnjih iger.

6. dan v Olimpiji, 4. dan tekmovanj. Celo noč nisem spala. Premetavala sem se po postelji in spanec ni prišel. Vstati sem morala precej zgodaj. Ob 8. uri nas je čakala prva tekma košarke. Kako bo to šlo? Pomislila sem, kako sem začela trenirati pred nekaj več kot pol leta. Pred tem nisem znala ničesar. Nikoli je nisem igrala. Jezila sem se na naše fante: "Kako so me sploh potisnili v to? Saj niti približno ne razumem igre, žoga se mi zdi težka in igra groba." "Le to lahko igramo kot popolna slovenska ekipa," so mi odgovarjali. "In potrebujemo eno dekle," so še dodali.

In sem trenirala. Kar precej. Začelo se je poletje in letošnje hude vročine, mi pa smo trenirali v vseh pogojih. "Tudi v Grčiji bo tako vroče," sem ves čas naznanjala. Ko sem imela čas, sem šla sama na igrišče. Če sem zdaj prišla do sem, moram zadevo izpeljati do konca, sem si mislila. Nato sem končno dobila nekaj občutka. Za žogo, za igro.

Vrnem se v sedanjost, oblečena v slovenski dres in pripravljena na akcijo. Dobimo se na igrišču in polagoma me začne grabiti trema. Malo mi je slabo. Kako bo šlo? Saj sploh nisem spala. In igrati moram celo igro. Fantje imajo vsaj menjavo.

Igra se začne. V trenutku pozabim na vse. Ni mi več slabo. Ni mi mar, da mi sonce sije v oči. Ni časa za tremo. Samo akcija. Jaz, moji soigralci in žoga. Energija ni problem. Pride. Začne se huda borba – takšna, da se v nekem trenutku vprašam: "Mar igramo ragbi?" A borim se naprej, do zadnje minute.

Izgubili smo. A bila je tekma mojega življenja. Vanjo sem dala vse, česar sem se naučila na vseh treningih in morda še nikoli pokazala. Zame je bila zmaga. Prekipevajoči od navdušenja smo pozdravili nasprotno ekipo, s hvaležnostjo, da nam je omogočila to igro. Njenih članov nismo čutili kot nasprotnike. Niti se nismo počutili kot poraženci. V zraku je bilo čutiti le bratsko veselje.

– Nija

"Je to zmaga?" je odmevalo vprašanje, ko sem sklanjal glavo, da bi mi nadeli medaljo kot potrditev uspešnega športnega nastopa.

"Usoda mi je bila naklonjena," sem pomislil, ko sem opazoval približujoče se korake mednarodnega predsednika Nove Akropole. Narava mi je podarila telo, primerno za športno udejstvovanje. V mojem življenju se je odprl prostor za treninge. Okolje mi je ponudilo možnosti za vadbo mojih disciplin, Nova Akropola pa mi je podarila priložnost, da se preizkusim. Veliko stvari se je moralo združiti, da zdaj stojim tam, kjer stojijo le redki.

"Je to moja zmaga?" sem pomislil, ko sem dvignil glavo. Okrog vratu sem zdaj nosil rdeče-rumeni trak in kovino, katere teža je močno presegala njeno velikost. Medalja je bila prežeta z odgovornostjo in dolžnostjo, da to, kar mi je bilo podarjeno, delim z drugimi in podarjam naprej.

Pogled sem usmeril na vse strani ter zagledal navdušene obraze navijačev iz različnih držav – in celo svojih tekmecev. Za trenutek sem uzrl idejo, ki prežema celotno delovanje Nove Akropole.

Dojel sem: "To je resnična zmaga."
Deliti veselje s človekom, ki ga ne poznaš – to je zmaga.
Biti navdušen nad uspehom svojega tekmeca – to je zmaga.
Združiti vse barve dresov, vse jezike, atlete in navijače – to je zmaga.
Presegati razlike in se združevati v tem, kar nam je skupno – to je naša zmaga!

– Simon

Aleks se je dogodka udeležil kot del podporne ekipe:

Doživetje, ki ga lahko izpostavim, je skoraj mistično vzdušje, ki se ustvari, ko se na enem mestu zbere več kakor 800 Akropolitancev. To je okolje, kjer lahko vidiš, kam vodi razvoj človeškega duha. Okolje, kjer so vsi iskreno prijazni, kjer ni interesov v ozadju, kjer si vsi pomagajo med seboj in delajo za skupni cilj, za dobrobit vseh zbranih. Spoštovanje in prijaznost do sočloveka sta prisotna v vsakem doživetju, vsakem bežnem srečanju, na vseh tekmovanjih.

Akropolitanci smo se v Olimpiji zbrali zaradi iger prostovoljstva in k njim pristopili z resničnim olimpijskim duhom – ni bila pomembna zmaga nad sotekmovalcem, pomembna je predvsem zmaga nad samim seboj, premagovanje lastnih slabosti in skušnjave po odstopu.

Navdušila me je tudi predanost tekmovalcev – njihova želja po tem, da dajo vse od sebe na tekmovanju, saj si na vsaki razpoložljivi površini lahko videl atlete, kako trenirajo pred nastopom.

Omenil bi še eleganco nekaterih atletov, ki je skorajda ne morem ubesediti. To je občutek, ki ga nekako začutiš pri nekaterih atletih. Zaznaš njihovo gracioznost na tekmovanju, treningih in hkrati tudi spoštovanje do boja, ki ga z njimi bijejo sotekmovalci.

Na koncu bi še nekaj besed namenil organizaciji. Ne glede na to, da so bile Akropolitanske igre organizirane prostovoljno, je bilo vzdušje takšno, kakor da si prisoten na profesionalno organiziranem dogodku. Že to pove, koliko energije, truda in časa so vanj vložili Akropolitanci, ki so organizirali ta dogodek. Brez njihove predanosti se tak dogodek sploh ne bi uresničil. To me spodbuja k razmišljanju, da ni nemogočih stvari, če je le prisotna resnična želja in volja po njihovi uresničitvi.
Če opišem Akropolitanski olimpijski teden z eno besedo, je ta: "Prečudovito!"

– Aleksander

KOMU VERJETI?

»Zdravniki so mi rekli, da ne bom nikoli več hodila. Mama mi je rekla, da bom. Verjela sem svoji materi.«

Wilma Rudolph

Wilma je bila dvajseta od dvaindvajsetih otrok v revni družini, ki je živela v zaledju Tennesseeja.

Ko je bila Wilma stara približno štiri leta, je zbolela za obojestransko pljučnico in škrlatinko ter tudi za otroško paralizo (polio). Zato je bila njena leva noga paralizirana oziroma močno oslabela. Vstavili so ji železno opornico. Kljub temu se je imela za srečno, saj jo je mati ves čas spodbujala in ji zagotavljala, da lahko človek kljub paralizi in železni bergli doseže vse, kar si zamisli in v kar verjame.

Ko je bila stara devet let, je s poškodovano nogo naredila korak, čeprav so ji zdravniki prej rekli, da ne bo nikoli več hodila. V naslednjih štirih letih je razvila ritmično hojo, kar je bil pravi medicinski čudež. Nato se je mlademu dekletu porodila neverjetna želja oziroma ideja: postati najhitrejša tekačica na svetu. Pri trinajstih se je prijavila na tekmo in končala zadnja, daleč za ostalimi. V srednji šoli se je prijavila na vsako tekmo in vedno končala zadnja. Vsi so ji svetovali, naj odneha. Vendar je nekega dne končala predzadnja.

In potem je prišel dan, ko je prišla na vrh! Od tistega dne naprej je zmagala na vsaki tekmi, na kateri je nastopila. Vpisala se je na državno univerzo Tennessee, kjer je spoznala trenerja Eda Templa. Temple je v Wilmi videl neuklonljivega duha in voljo. Spoznal je, da je globoko verna in ima velik, naraven dar za atletiko. Tako dobro jo je treniral, da je leta 1960 tekmovala na olimpijskih igrah v Rimu.

Tam je bila njena tekmica takrat najboljša tekačica na svetu, Nemka Jutta Heine. Jutte ni prehitel še nihče. Toda v teku na 100 metrov jo je Wilma premagala. Ponovno jo je premagala v teku na 200 metrov. S tem je osvojila dve zlati olimpijski medalji. Končno je sledila še štafeta, 4 x 100 metrov. In spet sta se Wilma in Jutta znašli na isti progi. Prvi dve tekačici v Wilmini ekipi sta si brez oklevanja podajali štafeto. Ko je tretja tekačica Wilmi predala štafetno palico, se je pri predaji zapletlo in Wilma jo je skoraj spustila. Medtem je Jutta že stekla po svoji progi in si pridobila prednost. Zdelo se je skoraj nemogoče, da bi Wilma lahko ujela tako hitro tekačico! Toda uspelo ji je – Jutto je prehitela in svoji ekipi priborila zmago. Wilma Rudolph je tako osvojila svojo tretjo zlato olimpijsko medaljo!

Tistega dne se je zapisala v zgodovino, saj je postala prva ženska, ki je na istih olimpijskih igrah osvojila tri zlate medalje. In rekli so, da ne bo nikoli hodila!

Iz knjige *Anegdote i zgodopisi,* izbrala in prevedla Vesna Krmpotić

ZGODBE
LJUDJE
SIMBOLI
DOŽIVETJA

Preteklost navdihuje danes

DNEVI ŽIVE DEDIŠČINE

NEKROPOLA ŠEMPETER

KO SPOMENIKI SPREGOVORIJO

Zgodbe večnih ljubezni

Sobota, 3. oktober 2026
14.30–18.30

Rimska nekropola v Šempetru
Arheološki park, Ob rimski nekropoli 2,
Šempeter v Savinjski dolini

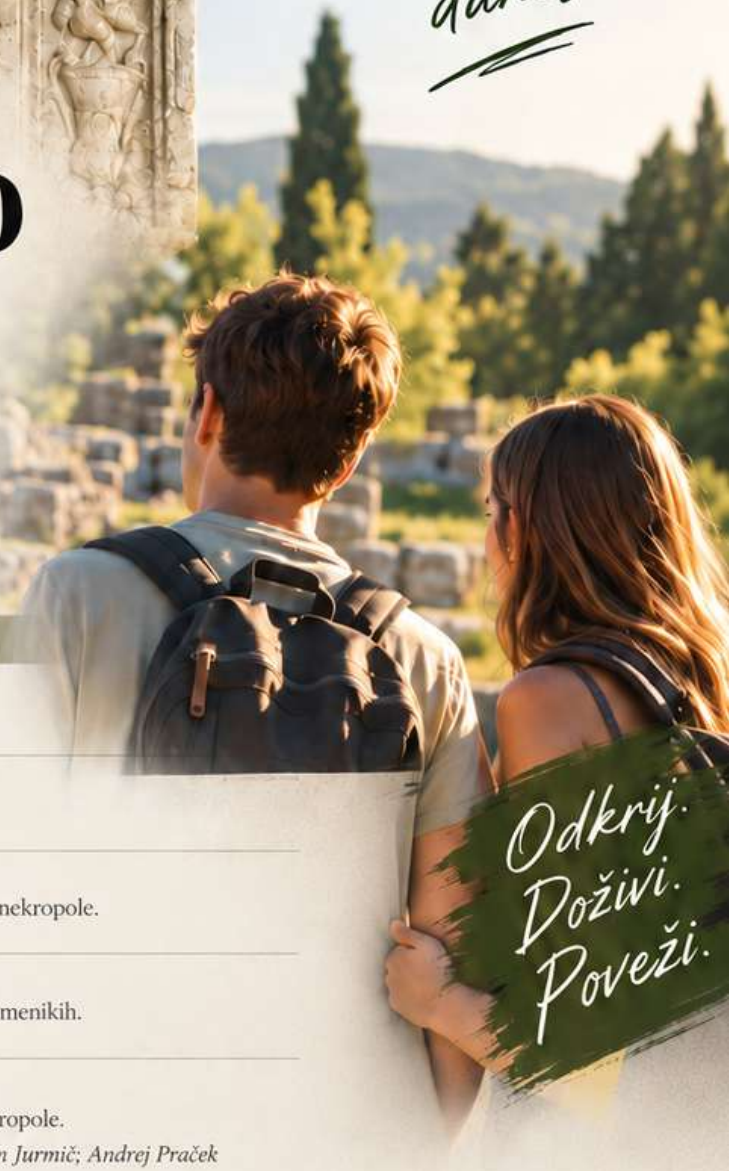

PROGRAM DOGODKA

14.30–15.00	**Prihod in zbiranje udeležencev** Registracija in sprejem obiskovalcev.
15.00–15.15	**Uvodni nagovor** Predstavitev dogodka in njegovega namena.
15.15–15.35	**Nazaj v čas Rima** Vodeni ogled spomenikov in zgodovinskega okolja nekropole.
15.35–15.50	**Ko mit v kamnu spregovori** Kratko predavanje o vlogi mitov na šempetrskih spomenikih.
15.50–17.00	**Zgodbe večnih ljubezni** Pripovedni vodeni ogled skozi mite šempetrske nekropole. *Nova Akropola: Stjepan Palajsa, Nija Androjna, Simon Jurmič; Andrej Praček*
17.00–17.15	**Odmor in prigrizek** Čas za kratek predah in neformalno druženje.
17.15–18.00	**Kaj nam antične zgodbe povedo danes?** DISPUTATIO – Filozofski dialog o vrednotah in vprašanjih, ki jih odpirajo miti.
18.00–18.30	**Zaključni obhod v tišini in samostojni ogled** Čas za osebni stik s spomeniki, razmislek in pogovor z mentorji.

Starodavni kamni.
Večna vprašanja.
Tudi naša danes

ŠEMPETER
KULTURNA DEDIŠČINA
PRIHODNOST

NOVA AKROPOLA
ŠOLA FILOZOFIJE

turistično
društvo
šempeter
v savinjski dolini

LJUDJE
ZGODBE
VREDNOTE

SIMPOZIJ

O ŽIVI DEDIŠČINI

Kako lahko dediščina ponovno postane živa izkušnja človeka?

Rimska nekropola v Šempetru je eden najpomembnejših in najbolje ohranjenih spomenikov rimske dobe na Slovenskem. Na simpoziju bomo njene zgodbe in sporočila osvetlili z arheološkega, umetnostnozgodovinskega, filozofskega in razvojnega vidika ter razmišljali o njenem ohranjanju in prihodnosti.

TOREK, 6. OKTOBER 2026
10.00–13.00

Pokrajinski muzej Celje
Trg Celjskih knezov 8, Celje

ZGODBE
LJUDI
KRAJEV
VEČNE VREDNOTE

SODELUJOČI

dr. Jure Krajšek
Pokrajinski muzej Celje

doc. dr. Katarina Šmid
Univerza na Primorskem

prof. Stjepan Palajsa
Nova Akropola Slovenija - kulturno društvo

izr. prof. dr. Jana Horvat
ZRC SAZU, Inštitut za arheologijo

red. prof. dr. Boštjan Antončič
Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani

Dogodek bo povezoval **Andrej Praček,**
Nova Akropola Slovenija - kulturno društvo.

PROGRAM

9.30–10.00	Registracija
10.00–10.10	Uvodni nagovor
10.10–11.25	Predavanja
11.25–12.00	Odmor
12.00–13.00	Okrogla miza
Po 13.00	Zaključek in skupinska fotografija

PRETEKLOST
NAVDIHUJE PRIHODNOST

NOVA AKROPOLA ŠOLA FILOZOFIJE | Pokrajinski muzej Celje | ZRC SAZU | UNIVERZA V LJUBLJANI EF Ekonomska fakulteta | UNIVERZA NA PRIMORSKEM

Ni nemogočih stvari,
so le tisti,
ki jim je nekaj nemogoče.

Jorge Angel Livraga